

A. Q.

DISSERTATIO PHILOSOPHICA

De

APODIXI
IMMORTALITATIS ANI-
MÆ HUMANÆ
Ex RATIONE.

Quam

Paratus viam ad honores Acad.
Consentiente Ampliss. Facult. Philos. in
Regia Academia Åboënsi

SUB PRÆSIDIO

VIRI Admod. Rever. atq[ue] Claris. DOMINI,

MAG. JOHANNIS
HAARTMAN,

Philos. Theoret. Prof. Ordin.

BONORUM EXAMINI SUBMITTIT

S:Æ R:Æ M:TIS Alumnus

GABRIEL FORTELIUS G. P.

Biörneburgensis

Loco consueto, die VIII Junii

MDCCXXVI.

ABOÆ, Imp. E. FLODSTRÖM, R. Acad. typ.

S:æ R:æ M:tis

MAGNÆ FIDEI VIRO

RIVERENSSIMO *in CHRISTO*

PATRI ac DOMINO,

DN. HERMANNO
WITTE,

S. S. Theologiæ DOCTORI EXCELLEN-
TISSIMO, Diœceſeos Aboënsis Episco-
po EMINENTISSIMO, REGIÆ ibidem
Academiæ PRO-CANCELLARIO MA-
GNIFICENTISSIMO, Venerandi Conſi-
ſorii Ecclesiastici PRÆSIDI GRAVIS-
SIMO, Scholarum per Diœcēſin
Ephoro AD CURATISSIMO.

MÆCENATI MAXIMO.

Inclite MECENAS, CLERI
CELBERRIME PRÆSUL
Quemq; Helicon semper,
Mulaq; sancta colit
Accipe, sed placido, nunc hæc mea
munera vulnu
Quæ tibi sublimam jam revocan-
da datus.
Et nos devoto reddemus pectore gra-
tes:
Pagina sic plausu nostra superba
Tuo,
sic cupimus nostras ad fidera tende-
re palmas,
Ut vigeas salvus, dum pia vota
valent.

REVERENDISSIMI NOMINIS TUI

*Humilissimus Cliens
Gabriel Fortelius.*

*Admodum Reverendo & Amplissimo
DOMINO,*

DN. JACOBO GARWOLIO,
Pastoris Ecclesiarum Biörneburgen-
sium longe Vigilantissimo, Prä-
posito adjacentis districtus gravissi-
mo, nec non Scholæ ibidem Tri-
vialis Inspector Accura-
tissimo,
PATRONO CERTISSIMO.

*Admodum Reverendo atq; Doctissimo
DOMINO,*

**DN. GREGORIO ARCTOPO-
LITANO,**
Pastori in Lojo meritissimo, Präposito
adjacentis districtus dignissimo, avun-
culo meo quovis observantiae cul-
tu jugiter prosequendo.

Ob favorem singularem, & plurima
& piæ mentis tesseram, addito o-
tutualitarias hæc pagellas dat &
ADM. REVERENDORUM SPECT. &
*Observansissi-
GABRIEL*

*Spectatissima dignitas
VIRO,*

DN. JOHANNI SVAHN,
Per Provinciam Aboënsim, Biörne-
burgenlem & Alandicam
CAMERARIO SOLLERTISSIMO,
PATRONO & NUTRITIO
OPTIMO.

Specifissimo & Consultissimo

DN. PETRD STÅHLFOOT,
Consuli Civ. Biörneburg. Æquis-
fimo, adfini meo honora-
tissimo.

in me collata beneficia, in gratissimæ
natiogenæ felicitatis voto, exiguae &
consecrari,

CONS. NOMINUM VESTRORUM
meus cultor
FORTELIUS.

Ad
Virum Juvenem Doctibum
CANDIDATUM

GABRIELEM FORTELIUM,

προσφόρησις subitanea eaque amica

Gabriel est virtus quæ dicitur Astripo-
tentis

Nominis ergo memor, nomine digna
refers.

Fortelius fortis simul id cognomine pre-
fas.

Polleat an mens, non mortalitate
sua.

Hoc nunc ingentio tu differis & ratione
Eloquio exornans, que didicisse iubat,
Sis tibi volvendo Doctorum scripta Viro-
rum

Premia pro meritis Pallade dante pa-
ras;

Ausibus idcirco tantis, debetur opima
Laus, simul & mortuus necis fama, de-
cens.

ERICUS BORENIUS,
Paf. arcis Ab.

ବ୍ୟାକ ଦେଖିଲୁଛି ତୁ କେବେଳା
କାହାର କାହାର କାହାର କାହାର
କାହାର କାହାର କାହାର କାହାର
କାହାର କାହାର କାହାର କାହାର

I. N. J.

Quemadmodum

& omnia, & nulla, temere dicuntur demonstrari posse; ita recte quedam demonstratio-
nis objecta esse statuimus: quedam vero non. Unde duplex resultat co-
gnitio Philosophica, alia Dialectica,
alia Demonstrativa. Illa, opinionem
duntaxat generans, tenuis, & pro
argumentorum vi ac pondere ma-
gis vel minus obscura, semper tamen
cum formidine oppositi est conjunc-
ta. Hac scientiam parie & est ac-
curata rerum ipsarum, uti natura
earum postulat, consideratio;

A

mum

sum non dubitantem, sed firmum
 & rationum evidentia roboratum
 reddens. In id vero Philosopho,
 quantum unquam fieri possit, in-
 curvidendum est, ut mentis oculum,
 non ad id solum, quod receptum
 est, quodque multi affirmant, & ob
 id verosimile est; sed ad res ipsas
 convertat, & investigatis earum
 certis principiis ejusmodi conqui-
 rat argumenta, quæ vel apodicti-
 ca sunt, vel proxime ad ea acce-
 dunt. Dari enim quosdam gradus
~~προδείξεως~~ non minus, quam proba-
 bilitatis, extra dubitationis aleam
 positum existimamus. Hinc etiam
 non raro deprehendimus multa,
 primo intuitu ultra probabilitatis
 terminos se non extendere visa, que
 altius re perpensa, in classem apo-
 dicticorum tuto referri possunt. Quod
 in nobili hac materia, de *immorta-
 litate animæ*, quam in præsenti, pro-
 modulo ingenii, ventilandam seleg-
 mus, nobis contingit si dixerimus

nihil a veritate alienum quidquam statuisse deprehendemur. Est enim ejusmodi argumentigenus, cuius apodicticam certitudinem ex principiis rationis demonstrari posse negarunt viri etiam gravissimi; de qua tamen dubitare nos non sinunt, firmissima argumentorum, si observentur, pondera. Ceterum priusquam hoc, innixi Summi Numinis favore, agredimur, Tuam B. L benignam aquamque censuram, qua par est oblevanua, petimus, velis, quae minus polita sunt, in meliorem, pro humanitate Tua, interpretari partem.

§. I.

Cum vocabulorum in frontispicio apparentium consideratio ὀνοματολογικη in Lexicis cum Philologis, cum Philosophicis cuivis sit obligata, ad questionem: *an anima na-*

** tura sua sic immortali? nos statim
accingimus. Neganti equidem sen-
tentiae, novimus, plurimos faventes,
suz ipsius nobilitatis parum vel con-
scios vel curiosos, tum ex Ethniciis,
tum ex Christianis, si tamen hoc
hominis censendi sunt digni, qui vel
cum ratione insanunt, vel corruptae
rationis deliria, genuinis ejus dicta-
tis anteponunt. Quippe qui, non
tantum Epicureos & Stoicos, At-
heosque, nec non multos ex por-
tentosis peripateticis (de Aristotele
res est dubia) observavimus, non
ita ut decet, de animae immortalitate
sensisse, sed alios etiam, qui
vel *dirige* vel *indirige*, sive magis
sive minus animae materialitatem
defendunt, hocque posito, pro mor-
tali habeant, neceesse est. Quo re-
ferendos existimamus, qui immor-
talitatem mentis, Philosophice negant,
quasi vero nihil pro ea ex ratio-
ne, multa contra eam proferri pos-
sunt, volunt tamen videri Theologici
con-*

concedere, statuentes, vel per infinitam Dei potentiam, vel per Evangelium & baptismum dono Spiritus S. eam immortalem reddi. *ad his
Val. Ern. Loescheri Prae. Theol. & Mich.
Waltheri Diff. de immort. anime.*

§. II.

Quibus ex historia philosophica commentis recensitis, quid jam reponendum foret, haud difficile esset observatu, si modo temporis, reique familiaris ratio permitteret; quippe plurimorum ea est ratio, ut vel recitasse sit refutasse, vel καὶ ἀνθρώποις disputando in fumum abeant. Quocirca si ad ea tantum hac vice attenderimus argumenta, quae ἀποδεκτήσθαι vel solent vel debent, pro stabilienda animæ immortalitate ex principiis rationis, speramus nos nostro officio convenienter satisfecisse.

§. III.

§. III.

Excellenterissimus ille *Leibnitius*, mens
humanae immortalitatem, ex
principiis rationis, demonstratus,
argumenta sua petit ex iis, quae
essentiam illius proxime respiciunt,
eamque essentialiter consequuntur.
Sorites ejus continua serie hic conspi-
citur in *Ackeri Scrutinio scientie p.m.* 118.

- i. Mens humana est ens, cu-
jus aliqua actio est cogitatio. ii.
Ens, cuius aliqua actio est cogita-
tio, ejus aliqua actio est res imme-
diate sensibilis sine imaginatione
partium. iii. Cujus aliqua actio est
res immediate sensibilis sine imagi-
natione partium, ejus aliqua actio
est res sine partibus. iv. Cujus a-
liqua actio est res sine partibus,
ejus aliqua actio non est motus.
- v. Cujus aliqua actio non est motus,
illud non est corpus. vi. Quicquid
non est corpus, non est in spacio.
- vii. Quicquid non est in spacio, non
est mobile. viii. Quicquid non est
mo-

mobile est indissoluble. ix. Omne
indissoluble est incorruptibile. x. O-
mne incorruptibile est immortale.
Ergo mens humana est immortalis;

§. IV.

Alli animæ immortalitatem demon-
strant ex ejus *miro perennitate*
desiderio. & *instinctu* ad eadem cui-
vis homini *essentiali*. Ut enim De-
um esse præcipue ex impresso
naturæ instinctu & collectione ab
effectu creati mundi ad causam
fortissime colligitur, cui instinctui
tantum tribuunt Theologi (immo et-
jam Philosophi) ut ideo negent, dari
Atheos speculative tales, cum ne-
mo proflus eradicare possit illum
naturæ pulsum inevitabilem, qui
hominem perpetuo moneat, Deum
esse: ita cur non idem robur tri-
buam illi naturæ instinctui, quo
feror in mei existentiam post mor-
tem & quo spero præmia virtu-
tum

„cum mearum, si eadem in hac vi-
„ta non recepi, sed inique potius
„excruciatus sum, itemque metuo
„pœnas, si in vitiis vitam translegi ?
sunt verba Consummatissimi D Fech-
ii ex Lect. in Syll. Contr. p. m. 167.
Nihil enim Deus atque natura fru-
stra fecerunt, quod omnino seque-
retur, si occultum istum intra ho-
minem latenter perpetuitatis in-
stinctum velis dicere frustraneum.
Essentialem inquam instinctum quod
exinde concludo, quoniam eo o-
mnes instigantur; neque enim ex-
tit ullus unquam populus, aut
adhuc dum existit, tam barbarus,
quin verbis expressis id ipsum fas-
sus sit, vel saitem suo idolorum
cultu, rebusque aliis ad futuram
animæ felicitatem pertinentibus, i-
dem luculenter significarit. Quod
vero essentiale est, id a causa ef-
ficiente prima sit oportet; hæc au-
tem prima causa uti non potuit de-
pendere ab alia; ita potuit et-
jam

jam hoc desiderium dare & non dare; si potuisset dare, quæ ratio movit, ut frustra daret, hoc est: sine certa ratione & consilio, & ita, ut ejus objectum obtineri non posset. Annon æque potuisset non dare. Ut taceam, quod imperfectionis sit argumentum: frustra quid agere.

§. V.

Sed nec probabile tantum est pro animæ immortalitate argumentum, quod ex conscientiis hominum & cogitationibus se invicem accusantibus vel defendantibus surmitur. Nisi enim anima post mortem superstes existaret, ecce de futuris pœnis homines male sibi concii vel tentillum formidarent? nec enim aliunde id oriri plane intelliges, nisi quod iidem natura duce sentiant, adesse judicem, qui etiam post obitum in anima superfite, delicta

fir ulturus. Immo, quia interna animæ vis, utpote suæ immortalitatis sibi conscientia etiam sceleratis & securis ejusmodi formidinem incutere flevit, ideo eam cum corpore non exspirare, longe est certissimum, docente etiam illud D. Mich. Wallbero *Disp. de imm. animæ p. m.* 22. Huc pertinet quæ habet Seneca Ep. 102 & 117. alibiq.

§. VI.

Quae ex attributis actibusque Divinis pro animæ immortalitate colliguntur argumenta non minoris sunt ponderis. Sumamus exemplum ex ipsius Dei providentia: cum minima sint, quorum ex rebus creatis habeamus notitiam, maxima vero, quæ in hac vita ignoramus, cui usui omnia creata essent, cur hoc vel illo modo disposita, si neque post hanc vitam ea vel scire nobis datum esset. An glo-

gloriæ divinæ manifestandæ interve-
at, quod perpetuo est in obscuro.

§. VII.

In primis vero necessarium est, ut ar-
tendamus ad *Dei iustitiam*. Hinc
enim omnium fortissimum validis-
simumque defumitur argumentum,
cui lana ratio non invenit, quod ju-
re obvertat; quare etiam Excellen-
tissimus D:ns *D. Fechtus* hoc inpri-
mis, ut maxime *apodicticum* agno-
scit, *Exercit. cap. I. p. m. 438.* Quippe
quam certum est, Deum esse, tam
certum est, & justum esse, qua sua
iustitia per naturam ad bonum re-
numerandum & malum vindican-
dum territ. Unde etiam nobis o-
ritur conceptus *iustitiae Dei* natura-
lis, alius *remunerativa*, alius *vindica-
tive*. inde est, quod bene facta com-
penser. hinc autem, quod delicta
puniat, & quidem ea ratione, ut
omnem simul causam, de injuria
illa-

illata, jure conquirendi, adimae. Neque tamen animadvertisimus id semper fieri in hac vita, quin potius ejus contrarium saepius videmus contingere. Qui enim virtutem assidue sectantur, calamitatibus affliguntur & colluvie malorum ita obruuntur, ut exitus plerumque illam sortiantur funestos. Ex adverso scelerati & variis vitiorum sorribus infecti felicem transigunt vitam & omnibus ex voto frui solent. Oportet itaque vitam aliam supereesse, in qua bonis praemis, malis supplicia distribuantur, quisbus quisque dignum se in hac vita prebuerit.

§. VIII.

Hisce observatis, per divinam gratiam, videmur nobis nunc pervenisse, quo volumus, ut absque ulteriori demonstrationis apparatu audeamus statuere animam realiter

a corpore distinctam, non modo
natura sua immortalem; verum et
iam apodictice demonstrabilem, ut
sic loquar, ex principiis rationis
constare. Nec dubitandum, ut ver-
bis *Magni Festii* ex *Leet.* in *Syll. Conf.*
p. m. 165 utamur, negatam animæ
immortalitatem proximum merito
gradum ad negandam quoque Dei
existentiam, providentiamque con-
stituere. Quocirca prudentis est
omni providere modo, ut non pro-
babiliter tantum, sed plane & cer-
to sciat te esse immortalem. Si e-
hinc nos ipsos intuentes adrende-
rimus ad animi nostri præstantiam,
singulare illud mentis nostræ acu-
men, cogitandi perniciatem, di-
vinam ratiocinandi facultatem, ar-
tium scientiarumque inventa, con-
ceptus subtilissimos, nullique mate-
riæ proxime immersos, ipsum de-
nique mentis nostræ desiderium,
nullum esse dubium poterit, quia
a materia liberum sit illud princi-
pium,

pium, a quo tot tantique egregit effectus proficiuntur, adeoque per essentiam etiam immortale. Exulet itaque a nobis de mortalitate animæ opinio, quæ Societatis humanae jugulum petit, quæ omibus flagitiis immunitatem promittit, divina pariter ac humana jura pervertit; *Quandoquidem nemo tunc fuerit, qui non indulgere sis cupiditatis. quam se adstringere severoribus honestatis legibus, atque istud adeo vita genus sequi malit, quo fortunassisimos quosque aut certe plerosque eorum, eventu satis prospero uti cernat; ut optimus argumentatur Clariſſ. Donatus in Inst. Pneum. part. III. c. 3. p. 497.* Quas nobiscum benignissime communicavit, summus Literarum promotor, Reverendissimus noster Episcopus Dns. Doctor HERMANNUS WITTE.

§. IX.

Nec vero gloria divinæ, ad quam extollendam creati sumus im-

mole

„ mortales, convenit; nec illa sup-
 „ petit ratio, quamobrem Deus, ubi
 „ aliquandiu vitam animæ post mor-
 „ tem hominis concederit, eadem
 „ ipsam postmodum rursus sit pri-
 „ vatus. Quin nec telices adeo
 „ eæ animæ postea esse possent,
 „ quæ viram bene olim transgissent,
 „ nisi certæ omnino de perpetua-
 „ te vitæ, statusque sui esse valerent;
 „ cum utique tristari ipsas, vehe-
 „ menterque angi oporteret, quoties
 „ de fine beatitudinis præsentis, sui-
 „ que interitus, olim futuro, cogita-
 „ rent. Idem ibidem. Proinde fa-
 xit DEUS O. Maximus, ne fulque
 deque habita animæ nostræ immor-
 talitate, eo demum loco eandem
 discarnus esse immortalem, ubi se-
 ro nostri nosmet cujusve ma-
 li pœnitet instituti.

Tantum

SOLI DEO GLORIA.

Monsieur

C'est a present que je ne doute
point de votre savoir, & que j'
ai lieu de me vanter du bonheur que
j'ai d'etre votre disciple. Etant dans
le nombre de ceux qui admirent a quel
degre de science vous etes monte, par
vos soins, & par vos veilles, c'est ce
qui fait, que j'en suis transporte de
joue. Ne sachant de quel terme me
servir pour pouvoir exprimer votre
tres profonde science, c'est ce qui m'
oblige, de me contenter, de vous sou-
haiter le recompense qui vous est due.
Mais, que dis je, elle ne peut etre plus
grande que celle que vous allez rece-
voir, puis que, c'est une couronne de
laurier, je finis Monsieur en vous al-
surant que je suis,

Monsieur

Votre tres humble & tres
obeissant serviteur

JEAN HENRI SVAHN

Clarissimo Philosophia

CANDIDATO,

DN. GABRIELI FORTELIO,

Egregie atque erudite

De IMMORTALITATE ANIMÆ

Disputaturo.

Quum concerno, te, Clarissime Do-
mine Candidate, præmium fo-
re quam primum consecuturum
vigiliarum, quas studiis literarum
impendiisti; mihi temperare non
possum, quin lineis hisce, nitore
licet destitutis, gaudium. quo in-
de sum affectus, significem. De-
berem quoque in laudes jam ire
Tuas; sed, quia in viribus meis
id non possum est, & præterea
in aperto quoque Dissertationem
hanc tuam, in lucem editam, lau-
dem apud alios, qui melius hac
de re judicare possunt, Tibi ma-

ximam fore comparaturam, idcirco ea opera supersedere cogor. Solum uno verbo gratulor Tibi, Clarissime Domine Candidate, cum eruditionem Tuam, tum lauream, qua Te propediem decoraturus est Apollo. De cetero, summum veneror Numen, velit Te omni genere felicitatis beare, cunctaque Tua tam honesta incepta prospereate! Sum & ero

Tui

Observantissimus

MARTINUS SVAHN.